

2014-2015 második félév
Sapientia-EMTE, FFM, Kolozsvár
3. év

Kortárs filmelmélet 2.

Oktató: Virginás Andrea – avirginas@gmail.com
Órák időpontja: hétfő 12-14, A115

Tematika

A tantárgy egy választható óra, s ennek megfelelően a közös, gyakorlat-orientált csoportmunkára, valamint az elemzési és értelmezési készségek gyarapítására törekszik. A modernként megnevezhető filmelméleti megközelítések közül terítékre kerülnek a következők: a szerzői elmélet(ek), a strukturalizmus és filmszemiotika, a pszichoanalitikus filmelmélet, a feminista, valamint queer filmelmélet, a posztkoloniális filmelmélet, az új képfajták elmélete(i), és a kognitív filmelmélet.

Módszerek

Minden elméleti irányzatot az oktató kiselőadása vezet fel, amelyhez lehetőség szerint csatlakozik egy elemzésre kiválasztott film (akár órán, akár otthon) való megnézése. Az adott elméleti irányzatnak szentelt második órán a hallgatók közül az adott téma felelősei elgondolnak, megterveznek és levezetnek egy, az adott filmelméleti irányzat elveinek és premisszáinak megfelelően működő csoportos elemzési munkát, amelyben hasznosítják az oktató kiselőadását, a témához rendelt szakirodalmat, valamint az elemzés tárgyául szolgáló filmeket. Felhasználandó módszerek: powerpoint, prezi, audiovizuális esszé (3-5 perces, az adott elméleti iskolára/fogalmakra reagáló, azt illusztráló, kritizáló videóklip/animáció).

Osztályozás

Az óra keretében történő elemzési tevékenység képezi az érdemjegy felét, míg a másik fele az óra utolsó alkalmakor sorra kerülő rövid írásbeli és előre elkészített saját anyag átlagából áll össze. Ez a saját anyag lehet: 1. egy előre megírt, 3-5 oldalas elemző dolgozat az óra témaköreiben, avagy 2. egy előre elkészített 3-5 perces audiovizuális esszé, amely alkalmas lehet arra, hogy valamelyik irányzatot, illetve egy-egy nagy hatású elméleti fogalom (pld. "szerző", "tekintet", "identitás", "interface", stb.) mozgóképes megjelenítését illusztrálja. Ez az esszé lehet saját anyag, avagy kompiláció is.

Jelenlét

A jelenléti ívvel rendelkező órák felén kötelező a jelenlét annak, aki a tantárgyból jegyet kíván szerezni.

Tanmenet

1. hét, szeptember 15. Alternatív hét.

2. hét, szeptember 22. Bevezetés, a tantárgy megbeszélése 1.

3. hét, szeptember 29. A szerző(i) elmélet I.

Példafilmmek: *Annie Hall* (r. Woody Allen, 1977), *2x50 Years of French Cinema* (r. Jean-Luc Godard, Ann-Marie Miéville, 1995), *The Royal Tenenbaums* (r. Wes Anderson, 2001), *Adaptation* (r. Spike Jonze, 2002), *Off Hollywood* (r. Hajdu Szabolcs, 2007), *Hitchcock* (r. Sascha Gervasi 2012), *Final Cut: Hölgyeim és uraim* (r. Pálfi György, 2012), *Metabolism* (r. Corneliu Porumboiu, 2013).

4. hét, október 6. A szerző(i) elmélet II.

Bazin, André. A filmalkotó személyiségéről. *Mi a film?* Budapest: Osiris, 1995, 60-76.

Barthes, Roland. A szerző halála. *A szöveg öröme*. Budapest: Osiris, 1996, 50-55.

Sarris, Andrew. Egy filmtörténet-elmélet felé. *Metropolis* 2003/4, 20-33.

Wollen, Peter. A szerzői elmélet. *Metropolis* 2003/4, 34-41.

5. hét, október 13. Strukturális és filmszemiotika. Realizmus-koncepciók.

Példafilmmek: *The Draughtsman's Contract* (r. Peter Greenaway, 1982), *Cube* (r. Darren Aronofsky, 1997), *Tejút* (r. Fliegauf Benedek, 2007), *Politist, adjectiv* (r. Corneliu Porumboiu, 2009).

Metz, Christian. A denotáció problémái, 73-99, A film strukturális megközelítése, 101-115. In: Hoppál Mihály-Szekfű András (szerk.): *A mozgókép szemiotikája*. Budapest: MRT TK Szakkönyvtára, 1974.

Casetti, Francesco. „A filmnyelv alapjai: Mitry és a szimbolikus struktúrája”. In: *Filmelméletek* pp. 69-74. Szemiotika/materializmus/pszichoanalízis.” *Filmelméletek* pp. 184-188. F, K

„Colin McCabe 'Realism in the Cinema: Notes on Some Brechtian Theses. Stephen Heath: Lessons from Brecht'” in: *What is Film Theory* pp. 53-63. P

Casetti, Francesco: „A film, mint a világban való részvétel: André Bazin, A film mint a világ dokumentálásának eszköze: Siegfried Kracauer”. In *Filmelméletek 1945-1990*, pp. 36-47.

6. hét, október 20. Pszichoanalízis és filmelmélet 1.

Példafilmmek: *Spellbound* (r. Alfred Hitchcock, 1945), *Suddenly, Last Summer* (r. Joseph L. Mankiewicz, 1959), *Fight Club* (r. David Fincher, 1999), *The Cell* (r. Tarsem Singh, 2000), *Black Swan* (r. Darren Aronofsky, 2010), *A Dangerous Method* (r. David Cronenberg, 2011).

7. hét, október 27. Pszichoanalízis és filmelmélet 2. Szegedi Júlia

Silverman, Kaja. A tekintet. *Metropolis* 1999/nyár, 1-9.

Baudry, Jean-Louis. Az apparátus. *Metropolis* 1999/nyár, 10-23.

8. hét, november 3. A feminista és queer elméletek 1.

Példafilmmek: *Breakfast at Tiffany's* (r. Blake Edwards, 1961), *Le Samourai* (r. Jean-Pierre Melville, 1967), *The Crying Game* (r. Neil Jordan, 1992), *Brokeback Mountain* (r. Ang Lee, 2005), *Womb* (r. Benedek Fliegauf, 2009), *Dallas Buyers Club* (r. Jean-Marc Vallée, 2013), *Metabolism* (r. Corneliu Porumboiu, 2013).

9. hét, november 10. A feminista és queer elméletek 2. Kruppa Noémi

Vincze Teréz. Feminizmus és filmelmélet. *Metropolis* 2000/4, 1-5.
Mulvey, Laura. A vizuális élvezet és az elbeszélő film. *Metropolis* 2000/4, 12-23.
Doane, Mary Ann. Film és maszk. A női néző elmélete. *Metropolis* 2000/4, 24-36.
Jagose, Annemarie. *Bevezetés a queer-elméletbe*. Budapest: Új Mandátum, 2003, 1-22.

10. hét, november 17. A posztkoloniális filmelmélet 1.

Példafilmmek: *Apocalypto* (r. Mel Gibson, 2006), *Loverboy* (r. Catalin Mitulescu, 2011), *Csak a szél* (r. Benedek Fliegauf, 2012), *Cloud Atlas* (r. Tom Tykwer, Andy Wachowski, Lana Wachowski). *A Hijacking* (r. Tobias Lindholm, 2012).

11. hét, november 24. A posztkoloniális filmelmélet 2. Jakab Mónika

Robert Stam-Louise Spence: Kolonializmus, rasszizmus és reprezentáció. *Metropolis* 2005/2, p. 12-26.
Ella Shohat: Nemiség és kultúra a Birodalomban. *Metropolis* 2005/2, p. 28-57.

12. hét, december 1. Munkaszüneti nap.

13. hét, december 8. Kognitív filmelmélet és új képfajták.

Példafilmmek: *Stalker* (r. Andrej Tarkovskij, 1979), *Videodrome* (r. David Cronenberg, 1984), *Solaris* (r. Andrej Trakovskij, 1972 / r. Steven Soderbergh, 2002), *Pi* (r. Darren Aronofsky, 1998), *Memento* (r. Christopher Nolan, 2000), *Szerelemre hangolva* (r. Wong Kar-Wai, 2000), *Berberian Sound Studio* (Peter Strickland, 2012), *Her* (Spike Jonze, 2013).

Anderson, Joseph és Barbara Anderson. Miért van szükség ökológiai metaelméletre? *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 34-48.

Bordwell, David. Érvelés a kognitivizmus mellett. *Metropolis* 1998/99 tél-tavaszi, 14-33.
Manovich, Lev: A film mint kulturális interface. *Metropolis* 2001/1, 24-43.

14. hét, december 15. Kollokvium.

Tájékoztató jellegű szakirodalom

What is Film Theory? An Introduction to Contemporary Debates (Richard Rushton és Gary Bettinson, Open UP, 2010)

Film Theory. An Introduction through the Senses (Thomas Elsaesser és Malte Hagener, Routledge 2010)

Kovács András Bálint *Mozgóképelemzés* 2009.

A már említetteken kívül a tantárgyban még használható Francesco Casetti *Filmelméletek* c. könyve, illetve a *Metropolis* című folyóirat vonatkozó lapszámai

(www.metropolis.org.hu).

<http://nofilmschool.com/2014/09/alfred-hitchcock-use-eyes-subject-video-essay>